Τὸ πρωΐ ἐμάθαμε τὸ δράμμα. Ἡ ψυχὴ τοῦ μακαρίτη ἦρθε τὴ νύχτα κάτω, ποὺ εἴχαμε τ' «ἀφιερώματα» καὶ ἔπιε τὴ χιλιάρικη μὲ τὸ κρασί, ποὺ βάλαμε. Οὔτε σταλαγματιὰ δὲν ἄφησε !...

—«Τὸ ἀγαποῦσε ὁ μαῦρος, τόσο», εἶπε ἡ θειὰ-Λεμονιά, ἅμα τὸ ἄκουσε !...

Τώρα ἡ κακὲς γλῶσσες θέλουνε νὰ ποῦν, πὼς τὸ κρασὶ τὸ ἔπινε ἡ χήρα «κάθε-τόσο καὶ λιγάκι» κάτω ποὺ κατέβαινε.

Μὰ στὴν ψυχή μου, βρὲ παιδιά, δὲν τόχω ! Ποιὸς πιστεύει τὶς βρωμόγλωσσες !...

* * *

Ἄξαφνα ὁ ἐξ ἀνθρακωρυχείων θυμήθηκε νὰ εἰπῆ καὶ αὐτὸς μιὰ διική του περιπέτεια :

—«Τὸ ὁποῖον, κύριοι, εἶνε μυστήριον ! Συνέβηκε τὴν πρώτη φορὰ ποὺ πήγαινα στὰς Ἀμερικάς. Π ρ ο σ ή ρ α ξ ε τὸ παπόρο μας εἰς τὴν Ἰσπανία, γιὰ νὰ κ α ρ β ο υ ν ι σ θ ῆ, νὰ πάρη κάρβουνα, ποὺ λέν. Τὸ ὁποῖον ἐβγῆκα ἔξω μὲ ἄλλους τρεῖς. Γλέντι ποὺ λὲς Ἰσπανικό. Ξέρετε πῶς γλεντοῦν στὴν Ἰσπανία ;

— Ὄχι.

— Οὔτ' ἐγώ. Περνούσανε ἡ ἡμέρες χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουμε. Ἐγὼ τὰ ἔφκιασα μὲ μιὰ Ἰσπανιόλα, μιὰ κοπέλλα ὄμορφη, ὀ—ράϊτ, γαλανή, μὲ μάτια μαῦρα σὰν τὸ κάρβουνο ! Ὅτάν γυρίσαμε στὸ παπόρο, ποῦ παπόρο !... Ρωτᾶμε κάτι Ἰσπανούς, ποὺ δὲν ξέρω πῶς βρεθήκανε ἐκεῖ.

— Ποῦ ; Στὴν Ἰσπανία ;

— Γιές. «Τώρα, μᾶς εἶπαν, ἔφυγε !»

Τί νὰ γίνουμε, λοιπόν ; Ἐκεῖ ὁποῦ γυρίζαμε στὴ παραλία, νᾶσαν καὶ ἕνας κύριος.

— Κᾶτι συλλογισμένοι, βρὲ παιδιά ; μᾶς λέει.

— Ξένοι καὶ ἔρημοι, ρὲ πατριώτη, τοῦ λέμε.

— Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλό ;

—Γιὰ τὴν Ἀμερική. Καὶ μᾶς ἀφῆκε τὸ παπόρο καὶ μὴν τὰ ρωτᾶς. Γλῶσσα δὲν ξέρουμε, ποῦ νὰ μείνουμε δὲν ἔχουμε. Ἀπελπισία !»

— Τί ἦταν αὐτός, ρώτησεν ὁ Ντραβῆρας διακόπτων.

— Ἰσπανός.

— Καὶ ἤξερε Ἑλληνικά ;

— Σιωπή, ἀνόητε. Ὅλοι στὴν Ἑλλάδα εἶστε ἀμαθεῖς. Νὰ σᾶς νὰ μάθῃς πρῶτα τὴ Γ ε ω ρ γ ι ο γ ρ α φ ί α καὶ ἔπειτα νὰ ρθῆς νὰ μὲ διακόψῃς.

Τσιμουδιὰ ὁ Ντραβῆρας.

—«..... λοιπὸν ποὺ λέτε, ὁ κύριος αὐτὸς μᾶς πῆρε σπίτι του, νὰ μᾶς φιλοξενήση. Εἶχε μιὰ γυναίκα, μωρὲ παιδιά, ποὺ ἦταν ἄγγελος. Μᾶς ἔφερε νὰ φάμε, νὰ πιοῦμε, μᾶς περιποιήθηκε. Τὸ πρωΐ ἀκοῦμε «Ντούγκου-Ντούγκου» στὴν πόρτα.

—«Ποιὸς εἶνε ;»

Ἦταν ὁ Ἰσπανὸς μὲ τὴν ὄμορφη γυναίκα, ποὺ μᾶς φιλοξενοῦσε. «Ἐλᾶτε νὰ βγοῦμε ἔξω, ρὲ παιδιά», μᾶς λέει. «Βρὲ ἀδερφὲ ἀκόμα εἶνε νύχτα» τοῦ λέμε. «Μὰ ἔχω δουλειὰ ἐγὼ νὰ βγῶ». «Φύγε καὶ ἄσε μας νὰ κοιμηθοῦμε». Ἀδύνατον. Μᾶς σήκωσε μὲ τὸ στανιὸ καὶ φύγαμε. Μᾶς πῆγε στὴν παραλία, μᾶς ἔβγαλε νέο εἰσιτήριο καὶ μᾶς ἔστειλε στὴν Ἀμερική.

— Γιατί ἡ τόση καλοσύνη ;

— Ἦταν ζηλιάρης... Ζήλευε τὴ γυναίκα του.

— Καὶ φοβότανε τὰ μοῦτρα σου ;

— Ἀμή ; Μᾶς κατάλαβε ὅτι δὲν παίζουμε. Τὸ ὁποῖον ὅμως, στὴν Ἀμερική...

— Καλά, καλὰ μᾶς φούσκωσες !...

(Ἡ συνέχεια στὸ προσεχὲς)

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΚΑΙ Η... ΠΟΙΗΣΙΣ !

Στὸν παλαιὸ καιρό, τὸ Σύνταγμα ἐπροκαλοῦσε στὴ χώρα μας πολλὲς συζητήσεις, καὶ εἶχε διαιρέσει τοὺς κατοίκους σὲ δυὸ στρατόπεδα, στοὺς Συνταγματικοὺς καὶ τοὺς ἀντισυνταγματικούς. Ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ φανατικοὺς ὑποστηρικτάς του, ἦταν καὶ ὁ ποιητὴς Ἀλέξανδρος Σοῦτσος, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἐταξείδεψε κάποτε στὴν Αἴγυπτο καὶ πῆγε νὰ ἐπισκεφθῆ τὶς Πυραμίδες, ἔγραψε ἀπάνω σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὰ ἑξῆς :

«*Ζήτω τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος ὅσον αἱ Πυραμίδες*».

Ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια ἔτυχε νὰ μεταβῆ στὸ ἴδιο μέρος κι' ἕνας ἄλλος ποιητής, ὁ Ἰσίδωρος Σκυλίτσης, ἐχθρὸς αὐτὸς τοῦ Συντάγματος, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ διάβασε τὴν ἐπιγραφὴ τοῦ συναδέλφου του, πρόσθεσε ἀποκάτω τὸ ἑξῆς τετράστιχο :

Τὸ Σύνταγμά σου σώζεται,
ἀλλὰ κατέστη ἐμπαιγμός.
Γενναῖον μὲν τὸ φάρμακον,
ἄλλο δ' ἀπῆτει ὁ σφυγμός !

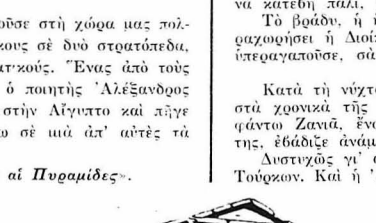

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΗΡΩΪΔΕΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Η ΑΛΕΦΑΝΤΩ

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Γαλαξειδιοῦ καὶ ἡ χήρα τοῦ Καπετὰν Ζανιᾶ. Ἡ ὀδύσσεια της στὰ βουνὰ τῆς Ρούμελης. Ἡ Ἀλεφάντω Ζανιᾶ στὸν Κάλαμο. Ἡ ἀτρόμητη Γαλαξειδιώτισσα μέσα στὸ πολιορκημένο Μεσολόγγι. Μετὰ τὴν ἐπικὴ ἔξοδο. Ἡ Ἀλεφάντω σκλάβα σὲ Αἰγυπτιακὸ χαρέμι. Ὁ θάνατός της.

Στὶς 23 Σεπτεμβρίου 1821, ὁ Ἰσμαὴλ Γιβραλτὰρ Πασσᾶς μπῆκε στὸν Κορινθιακὸ Κόλπο κι' ἔκαψε τὸ Γαλαξείδι.

Στὴ ναυτικὴ αὐτὴ πόλι δὲν ὑπῆρχαν τότε παρὰ γέροι, ἀπόμαχοι τῆς θαλασσινῆς τραχειᾶς ζωῆς, καὶ γυναῖκες. Τὰ παλληκάρια ἔλειπαν, ταξειδευμένα. Οἱ γέροι Γαλαξειδιῶτες ἀντιστάθηκαν, ὅσο μποροῦσαν στὴν ἄγρια ὁρμὴ τῶν Τούρκων, καὶ σφάχτηκαν ὅλοι. Ἡ γυναῖκες μὲ τὰ παιδιὰ πῆραν τὰ βουνά, τραβῶντας πρὸς τὸ Μεσολόγγι, ἄλλες τρύπωσαν μέσα στὶς σπηλιές, καὶ μερικὲς πτόρεσαν, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ βάσανα, νὰ περάσουν στὰς Ἰονίους Νήσους, ποὺ διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴ προστασία.

Στὰ νησάκια Καστός, Κάλαμος, καὶ στὴ Ζάκυνθο, οἱ ντόπιοι ἔδωσαν πρόθυμη φιλοξενία στὰ θύματα αὐτὰ τοῦ Τουρκικοῦ διωγμοῦ, στέγη, τρόφιμα, ροῦχα.

Μαζὺ μὲ τὶς Γαλαξειδιώτισσες ποὺ σώθηκαν ἦταν καὶ μιὰ χήρα, ἡ Ἀλεφάντω Ζανιᾶ μὲ τὴ μικρή της κόρη. Ὁ ἄντρας της, γενναῖος πολεμιστής, εἶχε σκοτωθεῖ κατὰ τὸ Μάη τοῦ 1821 σ' ἕνα μικρὸ νησάκι τοῦ Κορινθιακοῦ Κόλπου, τὴν Καικαλίδα.

Ἡ Ἀλεφάντω, ἔπειτα ἀπὸ διάφορες περιπέτειες, κατώρθωσε, μαζὺ μὲ τὸ κοριτσάκι της, νὰ φτάση σὲ μιὰν ἔρημη παραλία τοῦ Ἰονίου Πελάγους. Ἐκεῖ ἔμειναν τρεῖς μέρες, σχεδὸν νηστικές, τρεφόμενες μὲ πεταλίδες ποὺ τὶς ξεκολλοῦσαν ἀπὸ τοὺς θαλασσόβραχους.

Τέλος, πέρασε ἕνα Ἑλληνικὸ καΐκι, τὶς ἐπῆρε καὶ τὶς μετέφερε στὸν Κάλαμο.

* * *

Στὸ μικρὸ αὐτὸ νησί, ἡ Ἀλεφάντω Ζανιᾶ δὲν ἔμεινε πολὺν καιρό. Μετὰ τέσσερες μῆνες, ἐπῆρε τὴν κόρη της καὶ ἐπῆγαν στὸ Μεσολόγγι, ὅπου τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐμαζεύονταν οἱ κορυφαῖοι τῶν ἐπαναστατικῶν ἀρμάτων τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Σουλίου, ὁ Βύρων, ὁ Μάγερ καὶ ἄλλοι φιλέλληνες. Τὸ Μεσολόγγι ἦταν ἕνα εἶδος ἡφαιστείου, μέσα στὸ ὁποῖον ἐκόχλαζε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους...

Ἡ Ἀλεφάντω ἔβλεπε ὅλη αὐτὴ τὴν κίνησι μὲ φλογερὸ μάτι. Ἡ δίψα τῆς ἐκδικήσεως, γιὰ τὸ σκληρὸ θάνατο τοῦ ἀγαπημένου της ἄντρα, ἔβραζε μέσα στὰ στήθη της.

Ὅταν ὁ Κιουταχῆς ἐστρατοπέδευσε μπροστὰ στὰ τείχη τοῦ ὀχυρωμένου Μεσολογγίου, ἡ Ἀλεφάντω ἀνεδείχθη σωστὴ ἀντρογυναῖκα. Ἐφόρεσε φουστανέλλα, ἐζώστηκε τ' ἄρματα καὶ μιὰ μέρα φάνηκε στὸν «Π ρ ο μ α χ ῶ ν α τ ο ῦ Φ ρ α γ κ λ ί ν ο υ», ὄρθια, ψηλόκορμη, ἐνθουσιασμένη. Καὶ ἐπειδὴ εἶχε καλὴ φωνή, τραγουδοῦσε τὸ θούριο τοῦ Ρήγα, συνεπαίρνοντας τὶς ψυχὲς τῶν ἀγωνιστῶν :

Ὡς πότε παλληκάρια νὰ ζοῦμε στὸ στενὰ
Μονάχοι, σὰ λιονταρια, κλπ.

Οἱ ἄντρες τὴν ἔβλεπαν καὶ τὴν ἐθαύμαζαν. «Ἡ Ἀ λ ε φ ά ν τ ω ἡ Γ α λ α ξ ε ι δ ι ώ τ ι σ σ α» ἐνέπνεε τὸ σεβασμὸ σὲ ὅλους. Τὸ καρυοφύλλι της ἦταν ἀλάθευτο. Καὶ ὅταν δὲν ἔριχνε ἐναντίον τοῦ Τουρκικοῦ στρατοπέδου, ἔβοηθοῦσε στὴν κατασκευὴ τῶν προχωμάτων, κουβαλῶντας πέτρες καὶ χῶμα, μαζὺ μὲ τ' ἄλλα γυναικόπαιδα, ἢ φτειάνοντας φυσέκια.

Τὸ θάρρος τῆς ἀτρόμητης αὐτῆς γυναίκας, (ποὺ τὴν ἀναφέρει στὰ «Ἑ λ λ η ν ι κ ὰ Χ ρ ο ν ι κ ὰ» καὶ ὁ Μάγερ), ἦταν μοναδικό. Συχνά, μέσα στὸ χαλάζι τῶν ἐχθρικῶν σφαιρῶν, ἡ Ἀλεφάντω σκαρφάλωνε σ' ἕνα τεῖχος γιὰ νὰ κατασκοπεύση τὸν ἐχθρό, κι' ἔπειτα νὰ κατεβῆ πάλι, γιὰ νὰ δώση πληροφορίες στοὺς πολιορκουμένους.

Τὸ βράδυ, ἡ ἡρωΐς ἀποτραβιότανε στὸ σπιτάκι ποὺ τῆς εἶχε παραχωρήσει ἡ Διοίκησις, καὶ φρόντιζε γιὰ τὸ κοριτσάκι της, ποὺ τὸ ὑπεραγαποῦσε, σὰν φιλόστοργη μητέρα.

* * *

Κατὰ τὴ νύχτα τῆς 10ης Ἀπριλίου 1826, ποὺ ἔγινε ἡ μοναδικὴ στὰ χρονικὰ τῆς Ἑλλάδος Ἔξοδος τῶν πολιορκουμένων, ἡ Ἀλεφάντω Ζανιᾶ, ἔνοπλη, σφίγγοντας τὴν κορούλα της στὴν ἀγκαλιά της, ἐβάδιζε ἀνάμεσα στοὺς ἐξερχομένους.

Δυστυχῶς γι' αὐτὴ δὲν κατώρθωσε νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Τούρκων. Καὶ ἡ Ἀλεφάντω μὲ τὴν κόρη της αἰχμαλωτίστηκαν, μαζὺ μὲ ἄλλες γυναῖκες.

Ἡ Ἀλεφάντω δὲν ἐχωρίστηκε ἀπὸ τὴν κόρη της. Ἕνας Αἰγύπτιος ἄρχοντας τὶς ἀγόρασε καὶ τὶς δυό. Τὴν κόρη τὴν ἀνάγκασε νὰ τουρκέψη, καὶ μὲ τὸν καιρὸ τὴν ἔκανε γυναῖκα του.

Γιὰ τὴν ἀγάπη τῆς ἀγαπημένης της κόρης, ἡ Ἀλεφάντω ἔμεινε μαζύ της. Στὰ 1846 ὅμως ἐγύρισε στὸ ἀλησμόνητό της Γαλαξεῖδι καὶ πέθανε ἐκεῖ, γρηᾶ καὶ λησμονημένη.